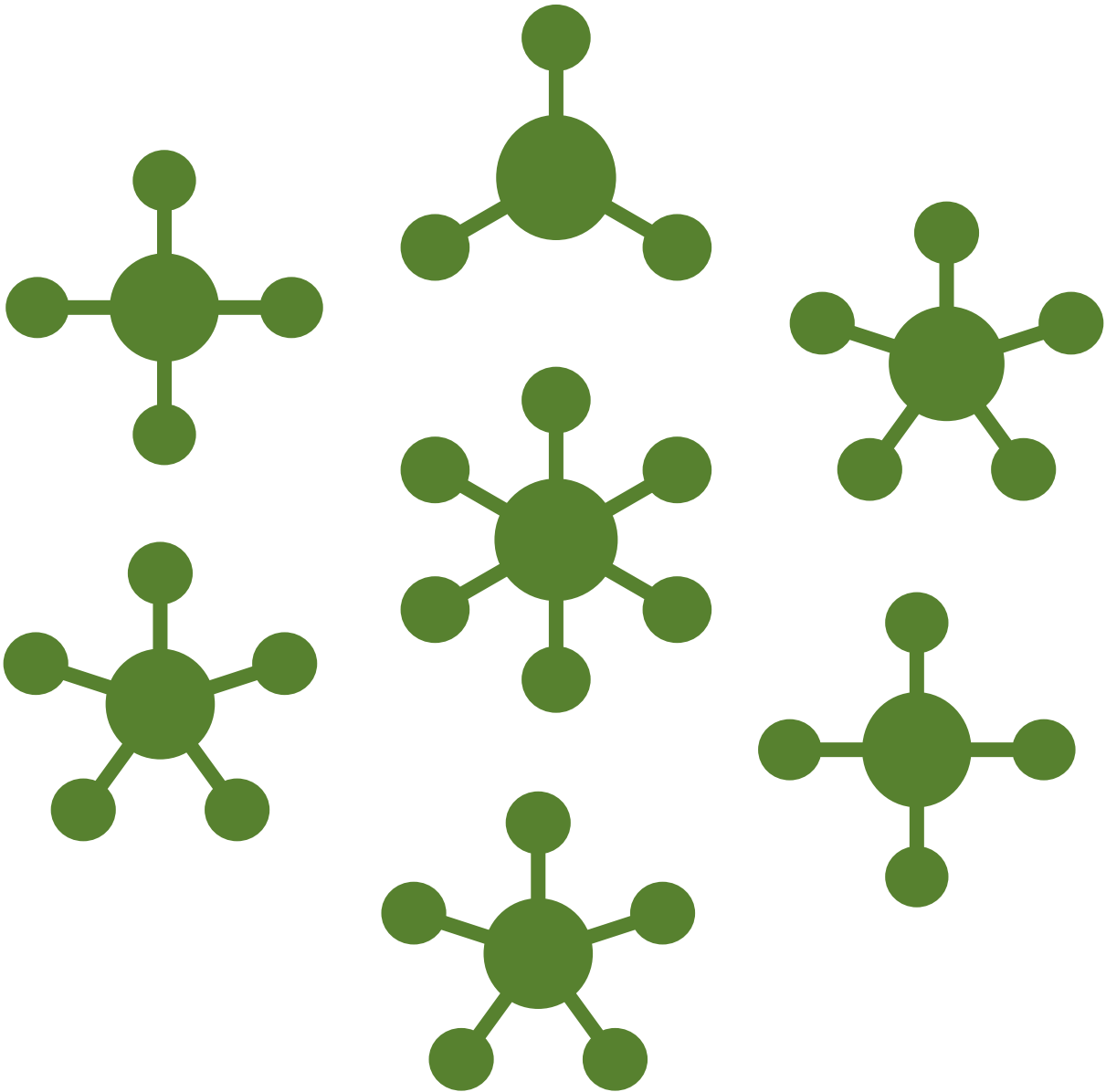


Håndbog om sundhedsklynger



Indhold

Håndbog om sundhedsklynger	1
1. Hvad er sundhedsklynger?.....	3
2. Hvorfor skal vi have sundhedsklynger og hvem har besluttet det?	3
3. Hvem er repræsenteret i sundhedsklyngerne og hvor ofte mødes de?	5
4. Hvilke opgaver skal sundhedsklyngerne løse?.....	6
5. Har sundhedsklyngerne nogen penge?.....	8
6. Hvad er sundhedssamarbejdsudvalg?	9
7. Hvem er repræsenteret i sundhedssamarbejdsudvalgene og hvor ofte mødes de?	9
8. Hvad skal sundhedssamarbejdsudvalgene lave?.....	11
9. Hvordan ser den nye struktur på sundhedsområdet ud?	12
10. Hvad ved vi om ”de fælles patienter”?	12
11. Hvilke kommuner er med i hvilke klynger?	13
12. Hvad sker der med de sundhedsaftaler, som kommuner og regioner indgår hvert 4 år?	16
13. Hvad sker der med praksisplanerne?.....	16
14. Hvad sker der med de eksisterende udvalg?	17
15. Hvem sekretariatsbetjener klyngerne og sundhedssamarbejdsudvalgene?	18
16. Hvornår skal klyngerne holde møder og hvad skal på dagsordenen?	20
17. Hvilke data har klyngerne adgang til?	21



1. Hvad er sundhedsklynger?

Sundhedsklynger er et samarbejde mellem kommuner, hospital og almen praksis, som pr. 1. juli 2022 skal etableres omkring hvert akuthospital.

Sundhedsklyngerne skal først og fremmest samarbejde om de borgere/patienter, som kommuner, almen praksis og hospitaler er fælles om. Det vil især sige:

- ældre medicinske borgere
- borgere med kronisk sygdom
- borgere med psykiske lidelser

Der vil være 4-5 klynger i hver region.

Myndighedsansvaret på sundhedsområdet ligger som hidtil i regioner og kommuner. **Sundhedsklyngerne** er ikke nye myndigheder.

2. Hvorfor skal vi have sundhedsklynger og hvem har besluttet det?

Regeringen, KL og Danske Regioner har d. 11. juni 2021 indgået en politisk aftale om sammenhæng og nærhed (sundhedsklynger), som bl.a. indebærer etablering af **sundhedsklynger** og **sundhedssamarbejdsudvalg**.

Folketinget har den 9. juni 2022 vedtaget [lovforslag](#) om **sundhedsklynger** mv. Loven træder i kraft 1. juli 2022.

Nedenstående tekst er klippet fra den politiske aftale om sundhedsklynger:

"Sundhedsvæsenet står over for en betydelig udfordring som følge af den demografiske udvikling, der betyder flere ældre og flere patienter med kroniske lidelser. Det kræver styrket samarbejde og sammenhæng og en fortsat, gradvis omstilling, så flere borgere kan få behandlings-, rehabiliterings-, forebyggelses- og plejetilbud i nærmiljøet i stedet for at skulle på et af de specialiserede sygehuse, når det ikke er nødvendigt.

Mere behandling og opfølgning skal fremadrettet løses i praksissektoren, i kommunerne og i hjemmet, herunder gennem udgående og virtuel understøttet sygehusbehandling. Det skal sikre bedre sammenhæng og nærhed for patienten og samtidig aflaste sygehusene.

Regeringen, Danske Regioner og KL er enige om, at en del af løsningen er forenkling og styrkelse af den nuværende politiske struktur i hver region og etablering af nye forpligtende og formaliserede 'Sundhedsklynger' omkring hvert af de 21 akuthospitaler."



Som det fremgår af citatet, så er parterne enige om, at etablering af sundhedsklynger er *en del af løsningen*, på sundhedsvæsenets udfordringer.

Hvis vi laver en voldsom forenkling og siger at sundhedsvæsenet har følgende to hovedudfordringer:

1. Demografi, herunder mangel på arbejdskraft og
2. Sammenhæng,

så skal sundhedsklyngerne især bidrage til at løse nr. 2) Sammenhæng.

KL lægger i sin interessevaretagelse overfor Christiansborg meget vægt på, at **sundhedsklyngerne ikke er hele løsningen** på sundhedsvæsenets udfordringer.

Regeringen og et bredt flertal på Christiansborg har den 20. maj 2022 indgået en aftale om en sundhedsreform, der har tre overordnede fokusområder:

- Omstilling til det nære sundhedsvæsen bl.a. via en national kvalitetsplan og kvalitetspakker
- En øget brug af teknologi og digitale løsninger skal understøtte, at mere behandling kan foregå i eller tættere på eget hjem
- Fokus på medarbejderne, herunder nedsættelse af en robusthedskommission.

De nye **sundhedsklynger** ses som et vigtigt element ift. selve omstillingen af sundhedsvæsenet, herunder ift. implementering af kvalitetsplaner, afprøvning af ny teknologi mv. Aftaletekst om sundhedsreformen kan læses [her](#).

Når det er sagt er forventningen til **sundhedsklyngerne**, at de skal sætte ekstra skub i det i forvejen tætte samarbejde, der flere steder eksisterer mellem kommuner, hospital og almen praksis. Der findes i forvejen mange klynge-samarbejder på fagligt niveau, og disse samarbejder bliver nu formaliseret. Der hvor samarbejderne ikke findes endnu, bliver de skabt.

Den politiske overbygning med borgmestre i front fra kommunernes side og regionsrådsformanden mfl. i front fra regionernes side skal skabe et mere forpligtende og højere prioriteret samarbejde mellem parterne og internt i organisationerne.

KL har en ambition om, at **sundhedsklyngerne** får et manøvrerum, der giver et reelt lokalpolitisk ejerskab og en reel prioritering af sundhedsvæsenet kommunalt, hvilket sammen med nationale initiativer skal skabe en samlet reformering af sundhedsvæsenet.

Etablering af **sundhedsklyngerne** og den nye organisering skal fra et kommunalt perspektiv bl.a. bidrage med:

- En organisering, hvor regioner, hospitaler, kommuner og almen praksis i fællesskab skal samarbejde om at sikre den bedste mulige behandling af de patienter, man er fælles om.
- Give kommunerne bedre muligheder for at øve indflydelse på udviklingen af sundhedsområdet og de opgaver, som skal varetages fremadrettet.

Når **sundhedsklyngerne** har eksisteret i 1 år, kunne en kommunal ambition fx være at:

- borgerne kan mærke, at deres samlede forløb er mere sammenhængende.
- hospitaler, kommuner og almen praksis er blevet bedre til at løse problemer sammen
- medarbejdere oplever bedre rammer for at skabe sammenhæng for borgerne
- politikere har taget ejerskab til og skabt sig indflydelse på samarbejdet på tværs af sundhedsvesnet.

3. Hvem er repræsenteret i sundhedsklyngerne og hvor ofte mødes de?

Sundhedsklyngerne har to niveauer; et politisk og et fagligt/strategisk niveau. Figuren neden for viser, hvem der er repræsenteret på de to niveauer.

Politisk niveau*	Fagligt / strategisk niveau***
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<input type="checkbox"/> Regionsrådsformand og mindst 1 regionsrådsmedlem	<input type="checkbox"/> 3 repræsentanter fra region/sygehus, herunder det psykiatriske område
<input type="checkbox"/> Borgmestrene** fra klyngens kommuner	<input type="checkbox"/> Én repræsentant for hver af de deltagende kommuner
<input type="checkbox"/> 2 praktiserende læger udpeget af PLO	<input type="checkbox"/> 2 repræsentanter for almen praksis
	<input type="checkbox"/> 2 repræsentanter for patient- og pårørendeorganisationer****

* Den nærmere sammensætning på det politiske niveau kan aftales lokalt mellem regionsrådet og borgmestrene i klyngen.

** I Aalborg, Aarhus, Odense og København, kan rådmand eller fagborgmester repræsentere kommunen i klyngen.

*** Den nærmere sammensætning kan aftales lokalt

**** Patient- og pårørendeorganisationer er repræsenteret på fagligt / strategisk niveau samt skal inddrages i arbejdet på det politiske niveau i relevant omfang. Patientinddragelsesudvalget udpeger de to repræsentanter, andre repræsentanter kan også inddrages.

Der er understreget i loven, at der kan være tværgående emner af fx strategisk og/eller økonomisk karakter som myndighederne (region og kommuner) kan have behov for at drøfte særskilt.

Sundhedsklyngerne mødes på *politisk niveau* som to gange årligt, med mulighed for flere møder efter behov. *Formandskabet* er delt mellem region og kommuner. Der udpeges én medformand blandt borgmestrene, mens regionsrådsformanden er født medformand.

Det politiske niveau opstiller selvstændige mål for deres arbejde med udgangspunkt i de lokale udfordringer og behov, fx ift. i forhold til særlige indsatser for at imødegå sammenhængsproblematikker i sundhedsklyngens population og evt. lokale folkesundhedsmæssige udfordringer eller sygdomsbyrder.

Sundhedsklyngerne fastsætter selv mødekadencen på *fagligt / strategisk niveau*, dvs. det er ikke fastsat i lovgivningen. Forventningen er en relativt hyppig mødekadence, idet ønsket er, at det strategiske/faglige niveau kan være operationelt og handlekraftigt.

Yderligere regulering af både det politiske og det fagligt / strategiske niveau er fastsat i [Bekendtgørelse om sundhedsklynger, sundhedssamarbejdsudvalg, sundhedsaftaler og patientinddragelsesudvalg \(retsinformation.dk\)](#).

Sundhedsstyrelsen arbejder desuden på en vejledning om [sundhedssamarbejdsudvalg](#), [sundhedsklynger](#) og sundhedsaftaler, der forventes offentliggjort i efteråret 2022.

4. Hvilke opgaver skal sundhedsklyngerne løse?

Sundhedsklyngerne skal være drivkraft og "motor" for nogle af de forandringer i sundhedsvæsenet, som er nødvendige for at fremtidssikre sundhedsvæsenet. **Sundhedsklyngerne** skal bl.a. igangsætte konkrete samarbejdsprojekter om de fælles borgere, implementere og følge op på lokalt og nationale aftalte initiativer, aftale modeller for bedre patientforløb med fokus på kvalitet, omkostningseffektivitet og nærhed for borgeren samt følge nøgletal og data for borgerne i sundhedsklyngen, herunder ved at sætte mål for udviklingen.

Figuren neden for beskriver **sundhedsklyngernes** opgaver i helt kort form.

Opgaver i sundhedsklyngerne

Tage ansvar for den fælles population i optageområdet

Styrke sammenhæng og bedre forløb for borgere der har forløb på tværs af sektorer

Være drivende kraft for styrket forebyggelse, kvalitet og omstilling til det nære sundhedsvæsen

Prioritere fælles midler i klyngen

Loven beskriver opgaverne således:

- Løfte det fælles populationsansvar og prioritere indsatser, der imødekommer de lokale behov og som sikrer bedre og mere sammenhængende patientforløb.
- Varetagelse af det fælles populationsansvar sker gennem løbende drøftelse og bedre indsigt i hinandens udfordringer og behov, fx ved at følge og drøfte centrale nøgletal og data for populationen inden for sundhedsklyngen, så data kommer til at understøtte et tæt samarbejde.
- Sætte fælles retning for og sikre lokal implementering af lokalt og nationalt aftalte initiativer, fx kvalitetstiltag, handlingsplaner, forløbsprogrammer mv.
- Drøfte initiativer, herunder omstilling af behandling til det primære sundhedsvæsen eller større ændringer i regionens eller kommunernes opgaver, som har politisk eller økonomisk betydning.
- Beslutte anvendelsen af prioriterede midler til udvikling og afprøvning af nye samarbejdsformer og indsatser.
- Drøfte og aftale lokale modeller for bedre patientforløb, med fokus på styrket kvalitet og øget nærhed (omstilling), fx for udvalgte patientgrupper.
- Igangsætte relevante samarbejdsprojekter, fx samarbejde om akutpladser, forløb for patienter med psykiske lidelser eller kronisk sygdom og fælles forebyggelsesindsatser.
- Bidrage med klyngens indspil til sundhedsaftalen og praksisplanen for almen praksis.
- Bidrage til retning for Sundhedssamarbejdsudvalgets prioritering ift. implementering af nationale handleplaner.

5. Har sundhedsklyngerne nogen penge?

Ja. Der er prioriteret i alt 80 mio. kr. på tværs af kommuner og regioner til som fælles midler til at understøtte opstart af sundhedsklyngernes arbejde i anden halvdel af 2022 (halvårseffekt). Der er i økonomiaftalen for 2023 aftalt 40 mio. kr. til kommunerne og 40 mio. kr. til regionerne i 2023.

Midlerne skal finansiere tværsektorielle indsatser, som skal hjælpe samarbejdet i gang med konkrete indsatser målrettet klyngens population/borgere. Konkrete forsøg med tværsektorielle indsatser og omstilling til det nære sundhedsvæsen i de enkelte klynger finansieres med de prioriterede midler, mens drift og/eller implementering ikke skal finansieres med fælles midler. KL arbejder for, at generelle opgaveflytninger og/eller udmøntning af nationale aftaler derimod finansieres med nationale midler.

Ønsket er, at de fælles midler er "ægte fælles", og ønsket er derfor også, at det er sundhedsklyngen som helhed, der disponerer over de fælles midler – ikke sygehus/region eller de enkelte kommuner i klyngen. I sidste ende og formelt er det dog myndighederne, som er ansvarlige for midlerne.

Kommuner og region i den enkelte sundhedsklynge kan efter aftale tilføre yderligere lokale midler til de fælles midler, hvis der måtte være enighed om det. KL arbejder for, at klyngerne på sigt skal kunne anvende de fælles midler til at løse opgaver, uden at tage hensyn til, om betalingen går fra kommune til kommune, kommune til regioner eller region til kommune.

Økonomimodel for sundhedsklynger for 2022 og 2023

Med aftalen om etableringen af sundhedsklynger blev der afsat 80 mio. kr. i centrale midler til opstart af arbejdet i 2022. KL har i samarbejde med Danske Regioner og Sundhedsministeriet aftaler en model for udmøntning af midler til sundhedsklyngerne. De fælles midler for 2022 fordeles til sundhedsklyngerne efter indbyggertal. For kommunerne svarer det til, at den enkelte kommune bidrager til klyngen med 6,81 kr. pr. indbygger. For hver region fordeles et beløb svarende til bloktilskudsandelen af 40 mio. kr. på klyngerne efter indbyggertal svarende til 6,44-7,31 kr. pr. indbygger. Den marginale forskel skyldes, at midlerne er udmøntet til kommuner og regioner via den generelle finansiering.

Det bemærkes, at modellen kun vedrører midler i 2022. Se beskrivelsen her: [afrapportering-for-arbejdsgruppen-for-sundhedsklyngeøkonomi.pdf](#)

Der er aftalt i økonomiaftalerne for både regioner og kommuner, at der afsættes i alt 80 mio. til sundhedsklyngerne i 2023 – 40 mio. for henholdsvis kommunerne og regioner. Dermed vil sundhedsklyngerne have samme økonomi til rådighed i 2023 som i 2022. Der er pt. ikke aftalt økonomi

for overslagsårene. Som tidligere fordeles midlerne til **sundhedsklyngerne** efter indbyggertal. For kommunerne svarer det til, at den enkelte kommune bidrager til **sundhedsklyngen** med 6,81 kr. pr. indbygger. For hver region fordeles et beløb svarende til bloktilskudsandelen af 40 mio. kr. på **sundhedsklyngerne** efter indbyggertal svarende til 6,47-7,90 kr. pr. indbygger. Den marginale forskel skyldes, at midlerne er udmøntet til kommuner og regioner via den generelle finansiering

6. Hvad er sundhedssamarbejdsudvalg?

Sundhedssamarbejdsudvalg erstatter de nuværende Sundhedskoordinationsudvalg og Praksisplanudvalg. Sundhedssamarbejdsudvalg skal etableres pr. 1. juli 2022, hvorved den nuværende politiske struktur forenkles. Sundhedssamarbejdsudvalg forkortes ofte som "SSU".

Der vil være ét **sundhedssamarbejdsudvalg** i hver region. Udvalget drøfter forhold, som går på tværs af sundhedsklyngerne, og udarbejder bl.a. hvert fjerde år en sundhedsaftale mellem regionen og kommunerne i regionen. Derudover vil sundhedssamarbejdsudvalget skulle forelægges en praksisplan inden denne vedtages. Drøftelser omkring almen praksis' rolle i samarbejdet mellem regioner, kommuner og almen praksis vil skulle foregå i sundhedssamarbejdsudvalget i relation til udformning af sundhedsaftaler.

7. Hvem er repræsenteret i sundhedssamarbejdsudvalgene og hvor ofte mødes de?

Sundhedssamarbejdsudvalgene er i loven alene beskrevet med et politisk niveau. Imidlertid vil det være oplagt at etablere/opretholde et forberedende administrativt niveau, som det også kendes i dag under sundhedskoordinations- og praksisplanudvalgene.

Sundhedssamarbejdsudvalget (SSU) mødes på *politisk niveau* 4 gange årligt og efter behov.

Formanden udpeges blandt regionsrådets repræsentanter, mens næstformanden udpeges blandt de borgmestre der er repræsenteret i SSU. Kommunernes medlemmer i **Sundhedssamarbejdsudvalget** udgøres af medformændene fra de respektive klynger. Således vil næstformanden for sundhedssamarbejdsudvalget skulle være én af de borgmestre, som er medformand i en **sundhedsklynge**.

Der vil være frihed til at tilrettelægge en administrativ gruppe. Sekretariatsbetjeningen skal som i sundhedsklyngerne ske i fællesskab.

Sundhedssamarbejdsudvalgene nedsættes i et samarbejde mellem regionsrådet og kommunalbestyrelserne.

Politisk niveau*

- Regionsrådsformanden og 2 regionsrådsmedlemmer
- De borgmestre, som er medformænd i klyngerne i regionen
- 2 praktiserende læger

Administrativt niveau

- Regionale medlemmer
- Kommunale medlemmer
- Repræsentanter for almen praksis
- Repræsentanter for patienter og pårørende**

* Den nærmere sammensætning på det politiske og administrative niveau kan aftales lokalt.

** Det regionale patientinddragelsesudvalg skal inddrages, det vil også være muligt at inddrage andre repræsentanter for patienter og pårørende i drøftelserne.

Loven understreger at der kan være tværgående emner af fx strategisk og/eller økonomisk karakter som myndighederne (region og kommuner) kan have behov for at drøfte særskilt.

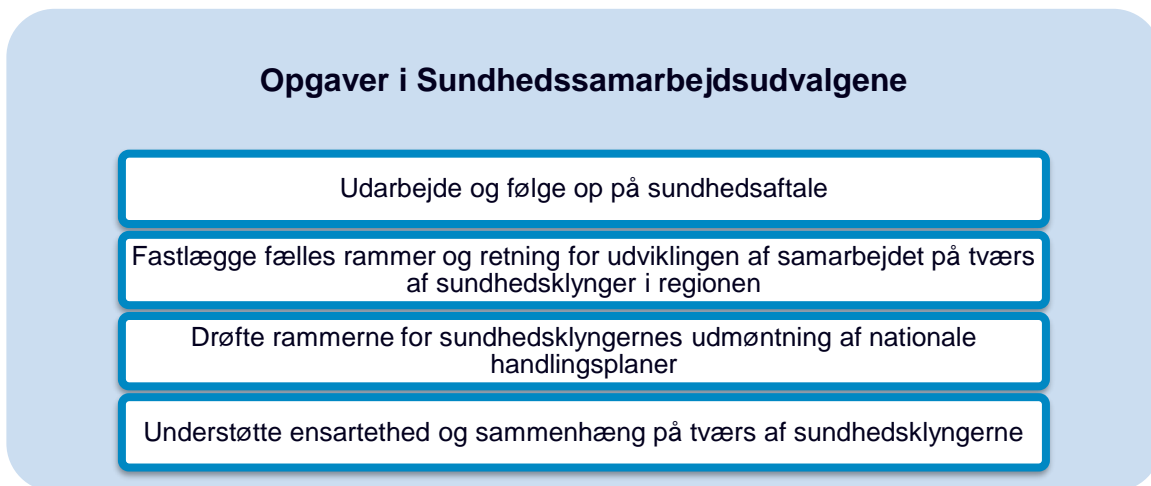
Sundhedssamarbejdsudvalget skal årligt invitere patientinddragelsesudvalget til møde for hvor forventninger til samarbejde drøftes. På baggrund heraf tilrettelægges en proces for systematisk inddragelse af repræsentanter for patienter og pårørende.

Yderligere regulering af både det politiske og det fagligt / strategiske niveau er fastsat i [Bekendtgørelse om sundhedsklynger, sundhedssamarbejdsudvalg, sundhedsaftaler og patientinddragelsesudvalg \(retsinformation.dk\)](#)

Sundhedsstyrelsen arbejder desuden på en vejledning om sundhedssamarbejdsudvalg, sundhedsklynger og sundhedsaftaler, der forventes offentliggjort i efteråret 2022

8. Hvad skal sundhedssamarbejdsudvalgene lave?

Figuren neden for beskriver [sundhedssamarbejdsudvalgenes](#) opgaver i helt kort form



Loven beskriver opgaverne således:

- Udarbejde udkast til [sundhedsaftale](#) (regionsråd og kommunalbestyrelser godkender efterfølgende aftalen) og følge op på sundhedsaftalens mål.
- Opstille principper for prioritering af indsatser/målgrupper/temaer mv. i forbindelse med implementering af nationale handleplaner og -aftaler [på tværs af regionens sundhedsklynger](#).
- Erfaringsudveksle, drøfte og beslutte rammer til at forbedre forløb for [patienter, der går på tværs af sundhedsklynger](#).
- Drøfte [samarbejdsaftaler](#) mellem kommuner og regioner, fx om hjemmebehandling, som [går på tværs af klynger](#). Vil ofte være på baggrund af afprøvede indsatser i én eller flere klynger og kan være foranlediget af nationale handleplaner og aftaler.
- Drøfte klyngernes udviklingstiltag og evt. indstille veldokumenterede tiltag til [udbredelse på tværs af klynger](#) eller på nationalt niveau.
- Drøfte [praksisplan](#) forud for vedtagelse og drøfte [almen praksis' rolle](#) i samarbejdet mellem regioner, kommuner og almen praksis i relation til sundhedsaftalen.
- Drøfte almen praksis' rolle i samarbejdet mellem regioner, kommuner og almen praksis i relation til udformning af sundhedsaftaler.

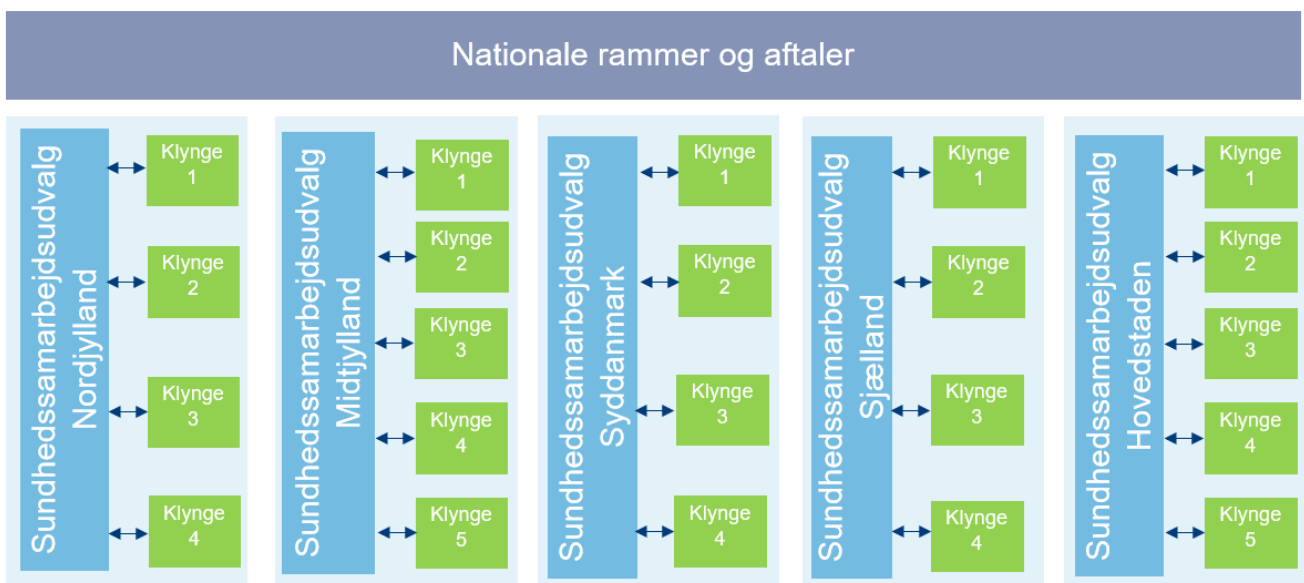
9. Hvordan ser den nye struktur på sundhedsområdet ud?

Den nye tværsektorielle samarbejdsstruktur på sundhedsområdet er tegnet op i figuren neden for.

Som det ses, etableres et antal **sundhedsklynger** i hver region samt ét **sundhedssamarbejdsudvalg** i hver region. Desuden er der en række nationale rammer og aftaler, som har betydning for sundhedsklyngernes og sundhedssamarbejdsudvalgenes arbejde.

Endvidere består KKR naturligvis også og vil have de samme opgaver som hidtil bort set fra udpegningen, idet borgmestrene nu er fødte medlemmer. KKR er ikke tegnet ind i figuren, idet det er tværkommunalt og ikke tværsektorielt. Kommuner og regioner vil fortsat have myndighedsansvaret på deres respektive områder.

Figur: Den nye struktur på sundhedsområdet



10. Hvad ved vi om "de fælles patienter"?

Neden for fremstilles en række facts om, hvem de fælles patienter er - altså de borgere, som både har kontakt med hospital og kommune. Det vil være relevant, at der opnås en fælles forståelse af dette i klyngesamarbejdet. Den fulde analyse kan læses her: [De fælles patienter \(kl.dk\)](http://kl.dk)

- Knap halvdelen af *alle borgere* var i 2018 i kontakt med **hospitalet** i løbet af et år (47 pct.), mens 8 pct. fik en kommunal sundheds- og plejeindsats (hjemmehjælp, hjemmesygepleje, plejebolig, forebyggende hjemmebesøg, rehabilitering eller genoptræning).
- De kommunale indsatser er koncentreret omkring de ældre borgere. Hver tredje ældre på 65 år eller derover (31 pct.) fik mindst én kommunal pleje- og omsorgsindsats i løbet af et år. Blandt 80+ årige er andelen 70 pct.
- Nogle borgere får både kommunale omsorgs- og plejeindsatser og er i kontakt med hospitalet, men omfanget af overlappet afhænger af hvilken population man tager udgangspunkt i.
- Fra en regional vinkel – med udgangspunkt i alle hospitalspatienter – er det kun 13 pct. af patienterne, som også får en kommunal indsats. Men fra en kommunal vinkel – med udgangspunkt i borgere med kommunale indsatser – er det 78 pct. som også har en hospitalskontakt.
- Blandt de ældste på 80 år eller derover er overlappet mellem hospitalspatienter og borgere med kommunal indsats det samme uanset vinkel: Tre ud af fire 80+ årige med hospitalskontakt, får også kommunal indsats – og omvendt (hhv. 74 og 73 pct.).
- Blandt borgere med rehabilitering og hjemmesygepleje specifikt, er andelen, som også har hospitalskontakt, endnu højere (hhv. 90 og 85 pct.) end blandt borgere med andre kommunale indsatser som fx plejebolig (67 pct.) eller forebyggende hjemmebesøg (72 pct.).
- Blandt indlagte hospitalspatienter på 80 år eller derover får næsten ni ud af ti også en kommunal indsats i løbet af et år.

KL kan endvidere henvise til Sundhedsdatastyrelsens **datapakker til sundhedsklyngerne**. Se her: [Datapakker til sundhedsklyngerne \(esundhed.dk\)](https://esundhed.dk)

11. Hvilke kommuner er med i hvilke klynger?

Aftalen om etablering af **sundhedsklynger** fastsætter, at der skal etableres sundhedsklynger rundt om landets akuthospitaler. Det er regionerne og kommunerne selv, der står for oprettelse af sundhedsklyngerne omkring akutsygehusene.

De nye sundhedsklynger bygger i høj grad på de eksisterende klyngesamarbejder, der mange steder allerede findes rundt om i landet. Det er således akuthospitalernes optageområder, der som udgangspunkt afgør, hvilken sundhedsklynge kommunerne er med i.

KL har i november og december 2021 holdt møder med alle kommuner, som har haft en bekymring ift. sit klyngetilhørsforhold. De bekymringer kan opdeles i tre kategorier:

- **50/50:** Udfordringer som følger af, at nogle kommuners borgeres sygehuskontakt er ligeligt eller næsten ligeligt fordelt mellem to eller flere akutsygehuse.
- **Uoverensstemmelse mellem somatiske og psykiatriske optageområder:** Psykiatrien har ofte et større/anderledes optageområde end somatikken, hvilket betyder, at nogle kommuners borgere har primær kontakt til ét sygehus på det somatiske og et andet på det psykiatriske område.
- **Primær tilknytning til mindre hospital:** Udfordringer som følger af, at kommunens primære tilknytning er til et akuthospital med få specialiserede funktioner (modifieret akuthospital som Thisted, Nykøbing Falster og Bornholm).

KL har som led i afklaringen af kommunernes klyngetilhørsforhold arbejdet efter følgende typer løsninger på de skitserede problemstillinger:

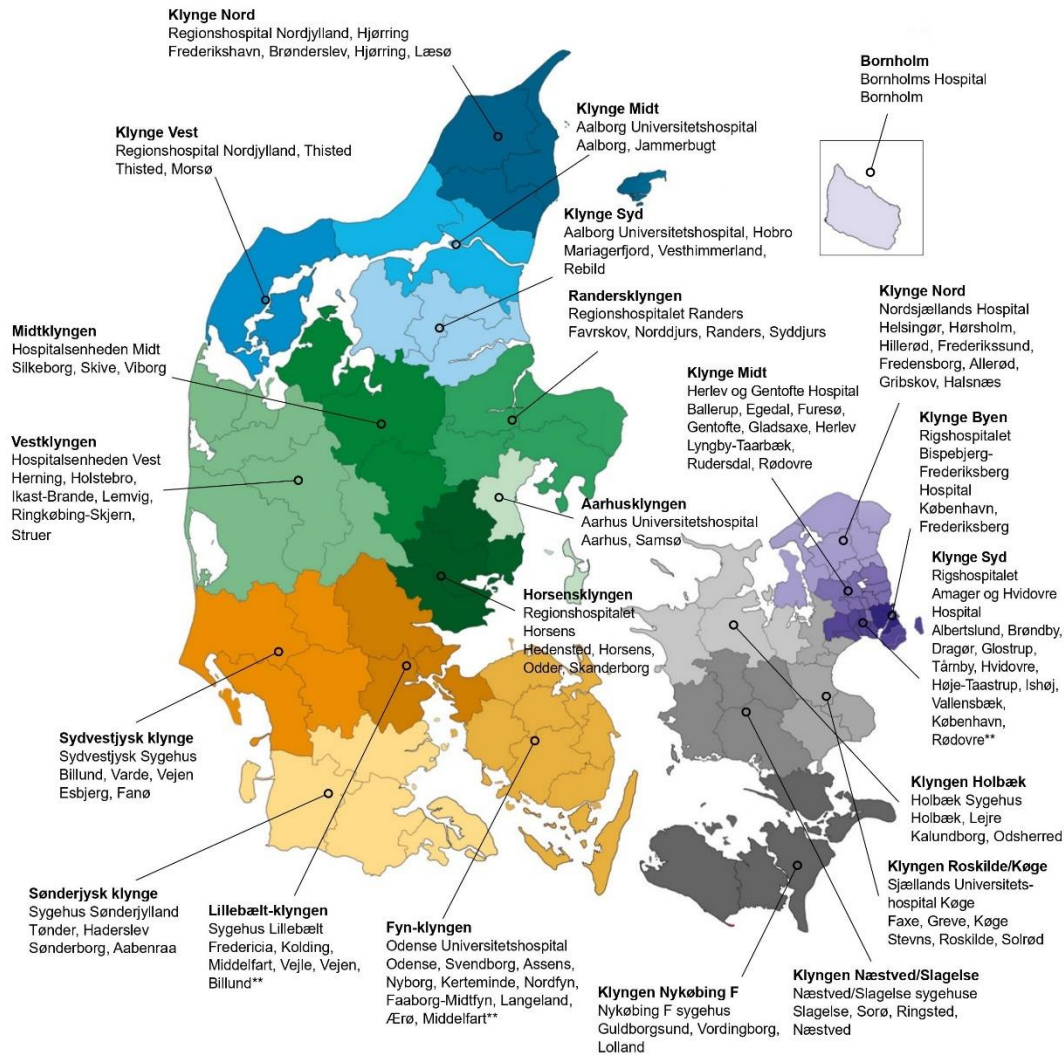
- **50/50:** Kommunen er som udgangspunkt politisk repræsenteret i én klynge, men har mulighed for repræsentation i flere klynger. Dette kan sikre en vis koordination, om end kommunerne også i dag oplever udfordringer med forskellige hospitalers forskellige praksis. Loven åbner for denne mulighed på både politisk og administrativt niveau
- **Uoverensstemmelse mellem somatiske og psykiatriske optageområder:** Psykiatrien repræsenteres i flere klynger på det administrative niveau. Psykiatrien vil således skulle tilpasse sig de politiske ønsker i de forskellige klynger. Regionerne skal tage højde for behovet for, at særligt repræsentanter fra de psykiatriske sygehuse lader sig repræsentere i to eller flere sundhedsklynger
- **Primær tilknytning til mindre hospital:** Det skal sikres, at kommunerne med primær tilknytning til et mindre specialiseret hospital får adgang til specialiseret behandling inden for en vis geografisk afstand.

De overordnede geografiske rammer for **alle klynger er faldet på plads.**

Figuren neden for viser det nuværende billede af de nye sundhedsklynger, hvor det er markeret, hvilke kommuner der er med i hvilke klynger.

Figur: Foreløbig oversigt over de kommende sundhedsklynger

KL'S BUD PÅ DE NYE SUNDHEDSKLYNGER PR. 1. JULI 2022*



* Psykiatrien er repræsenteret i klyngerne ved, at repræsentanter fra den regionale psykiatridelse deltager i det administrative niveau i alle regionens klynger. Derudover deltager eventuelle repræsentanter fra lokale afdelinger i relevante drøftelser.

** Kommunen deltager udelukkende i det administrative niveau for den pågældende klynge.

12. Hvad sker der med de sundhedsaftaler, som kommuner og regioner indgår hvert 4 år?

De nye [sundhedssamarbejdsudvalg](#) får ansvar for at udarbejde en sundhedsaftale hvert fjerde år. Det er en opgave, som de overtager fra de tidligere sundhedskoordinationsudvalg.

En sundhedsaftale er en politisk aftale, som regionsrådet og kommunalbestyrelserne i den pågældende regions område indgår hver fjerde år. Sundhedsaftalen udgør den overordnede, generelle ramme for samarbejdet på sundhedsområdet mellem kommuner og regioner, herunder almen praksis. Sundhedsstyrelsen sætter rammen for arbejdet med sundhedsaftaler gennem vejledningsmateriale og godkender i sidste ende også sundhedsaftalen.

De nugældende sundhedsaftaler udløber medio 2023, og normalt ville det nye Sundhedskoordinationsudvalg gå i gang med at udarbejde sundhedsaftalen kort efter konstitueringen efter kommunal- og regionsrådsvalget.

For at give tid til, at de nye [sundhedssamarbejdsudvalg](#) kan udarbejde aftalen – under inddragelse af [sundhedsklyngerne](#) – forlænges de nuværende aftaler med et halvt år og tilsvarende forkortes den næste generation af sundhedsaftaler med et halvt år.

13. Hvad sker der med praksisplanerne?

Regionsrådet vil med inddragelse af kommunerne og repræsentanter for almen praksis, herunder PLO, have ansvar for at udarbejde og følge op på praksisplanen.

Det vil fortsat være Regionsrådet som har den afgørende stemme ift. vedtagelse af praksisplanerne, men det skal tilstræbes at opnå enighed om praksisplanernes indhold. Høringsreglerne ændres ikke, og praksisplanen skal forelægges [sundhedssamarbejdsudvalget](#) forud for indgåelse.

Det forudsættes, at kommende praksisplaner bl.a. skal adressere spørgsmål om lægedækning, tilgængelighed, kapacitet og almen praksis' rolle i det regionale/kommunale sundhedsvæsen.

Drøftelser om almen praksis' rolle i samarbejdet mellem kommuner, regioner og almen praksis vil fortsat skulle foregå i [sundhedssamarbejdsudvalget](#) i relation til udformningen af sundhedsaftaler.

14. Hvad sker der med de eksisterende udvalg?

Sundhedskoordinationsudvalget og Praksisplanudvalget nedlægges og erstattes af [sundhedssamarbejdsudvalget](#).

I flere regioner er der allerede tværsektorielle klynger eller tværsektorielle samordningsudvalg, hvor kommuner og hospitaler mødes på administrativt niveau (enkelte steder på politisk niveau). Disse udvalg skal naturligvis ikke eksistere sideløbende med sundhedsklynger. [Sundhedsklyngerne](#) vil erstatte disse udvalg.

KL anbefaler, at de gamle samordningsudvalg/klynger ikke blot videreføres med et nyt navn ([sundhedsklynger](#)), men at der på ny tages stilling til klyngernes formål, opgaver, ny-udpeges medlemmer til klyngerne, vælges formandskab, tages stilling til sekretariatsbetjening mv. inden for de rammer, som er fastsat i den nye lovgivning.

Flere steder har dagsordenerne i samordningsudvalg/klynger været styret centralt fra regionerne, og dette vil også skulle ændres, idet de nye [sundhedsklynger](#) har en politisk overbygning, som skal definere rammen for det faglige arbejde i klyngen, ligesom sekretariatsbetjeningen nu skal være delt mellem regioner og kommuner.

I hver region er der en række administrative stående eller midlertidige udvalg og arbejdsgrupper, hvoraf nogle er opstået som følge af sundhedsaftalerne. Det vil være oplagt, at regioner og kommuner ser disse udvalg efter i sømmene og tager et kritisk blik på, hvilke der fortsat er behov for og hvilke der skal nedlægges.

Det vil være vigtigt, at [sundhedsklyngerne](#) får rum til at foretage prioriteringer og afprøve nye løsninger i klyngen. Dette forudsætter, at der er administrativ kraft til at understøtte klyngernes arbejde, og at alle udviklingskræfter ikke bliver bundet arbejdsgrupper under sundhedsaftalen.

15. Hvem sekretariatsbetjener klyngerne og sundhedssamarbejdsudvalgene?

Sekretariatsbetjeningen af **sundhedsklynger** og **sundhedssamarbejdsudvalg** skal ske i fællesskab mellem region/hospital og kommuner. Der ligger en stor indflydelse i sekretariatsbetjeningen, og KL's holdning er, at kommuner og regioner har en så ligeværdig rolle i sekretariatsbetjeningen som muligt.

Kommunernes forvaltninger forventes at varetage den kommunale rolle i sekretariatsbetjeningen for især **sundhedsklyngerne**. Det vil være naturligt, hvis de kommuner, hvis borgmester er medformand for klyngen, løfter en særlig rolle. Det er dog noget, som kommunerne i klyngen aftaler med hinanden og regionen/hospitalet.

KKR-konsulenterne og de fælleskommunale sundhedssekretariater forventes også at varetage en kommunal rolle i sekretariatsbetjeningen, især for **sundhedssamarbejdsudvalgene**, som det også er tilfældet i dag med sundhedskoordinationsudvalgene og praksisplanudvalgene. Desuden vil de have en vigtig rolle ift. regional koordinering og videndeling. Det er ønskeligt med et tæt konneks mellem KKR/sundhedssekretariater og klyngernes sekretariater, hvor det også er en overvejelse om sundhedssekretariaterne kan bistå med sekretariatsbetjening til klynger, som har færre ressourcer.

KL vil påtage sig en betydelig rolle i at understøtte klyngesamarbejdet. KL har i den forbindelse oprettet en **taskforce for sundhedsreform**, som bl.a. har til formål at understøtte klyngedannelse og -opstart både politisk og administrativt. Dels ift. at etablere netværk og sparring på tværs af landet, dels ift. at sikre, at relevant viden når ud til klyngerne og endelig ift. at understøtte klyngerne gennem indgåelse af nationale aftaler, når der er behov for det. Taskforcen har desuden en række opgaver ift. arbejdet med en kommende sundhedsreform, som ikke er yderligere beskrevet her.

Taskforcens **succeskriterier** i klyngernes første kalenderår (2022-2023) vil være:

1. Borgmestre er klædt på til opgaven
2. Kommunerne er velinformerede om lovgivning m.v. fra centralt hold
3. Kommunerne har adgang til nationale netværk på tværs af sundhedsklynger og understøttelse fra KL
4. Kommunerne har adgang til relevante data på klyngeniveau og har viden om hvilke data de må dele til fx kvalitetsarbejde, planlægning og direkte patientbehandling.
5. KL har overblik over tendenser og udvikling i klynger og SSU ift. bl.a. nationale forhandlinger om kommunernes økonomi og nationale rammeaftaler (omsætte gode erfaringer til nationale aftaler)

På længere sigt vil dele af taskforcens arbejde fortsætte som egentlig **driftsaktivitet**. Det gælder eksempelvis, når der skal indgås konkrete nationale aftaler om fx omlægning af behandling til det



nære pba. lokale erfaringer og udvikling af data til brug i klyngerne. Herudover vil KL også have en rolle ift. at følge arbejdet i klyngerne og fortsat understøtte erfaringsudveksling mellem klynger.

Hvert KKR har en fast **kontaktperson** i taskforcen, som har en særlig rolle i at følge arbejdet i klyngerne i det pågældende KKR og sparre med KKR-konsulenter og fælleskommunale sundhedssekretariater i det pågældende KKR. Der er oprettet en side på KL's **hjemmeside** ([Sundhedsklynger](#)), hvor information om klynger og diverse netværksaktiviteter for borgmestere, direktører, sekretariater mv. kan følges.

Det er afgørende for **sundhedsklyngernes** succes at kommunerne er velforberedte og handlekræftige i samarbejdet – såvel politisk som administrativt. Herunder at kommunerne optræder velkoordinerede på tværs, især ift. emner, som påvirker opgaveudviklingen i og på tværs af kommunerne og klyngerne. Ligeledes er det vigtigt at KL har og deler den nødvendige viden om, hvad der sker samlet i sundhedsklyngerne og løfter relevante nationale dagsordener mm.

For at understøtte dette har KL foretaget en reorganisering af **Sundhedsstrategisk gruppe**, som fremadrettet for repræsentation fra alle sundhedsklynger (udpegning sker via KKR). Sundhedsstrategisk gruppe vil bl.a. have til opgaver:

- At drøfte retning for arbejdet med sundhedsaftaler, samarbejdet i sundhedsklyngerne og i og omkring sundhedssamarbejderne herunder implementering
- At skabe koordination, fælles læring og drøfte behov for tiltag, som med fordel kan løftes nationalt, eller ensrettes mellem KKR'erne
- At sikre drøftelser imellem kommunerne inden indgåelse af tværsektorielle samarbejdsaftaler, som kan medføre øgede udgifter, eller kan få betydning for de andre kommuner, enten som projekter i sundhedsklynger, eller regionalt.
- At være forum for vidensdeling mellem kommuner, sundhedsklynger og KKR'er om specifikke indsatser og tiltag, som involverer en eller flere kommuner samt evt. sygehus, almen praksis og/eller andre aktører i sundhedsvæsenet.
- At sikre at viden og strategier formidles fra sundhedsklyngerne og ind i gruppen og omvendt.
- At yde strategisk rådgivning til KL af betydning for arbejdet i sundhedsklyngerne.

Se kommissoriet for Sundhedsstrategisk Gruppe her: [Kommissorium for KL's Sundhedsstrategiske Gruppe](#)

16. Hvornår skal klyngerne holde møder og hvad skal på dagsordenen?

De politiske klynger mødes som udgangspunkt to gange årligt. KL finder det hensigtsmæssigt, at de politiske møder i **sundhedsklyngen** ligger i august/september/oktober (om muligt, idet kommunernes budgetforhandlinger også fylder meget her) og primo marts (forud for forhandlinger om kommunernes og regionernes økonomi). I sidste ende vil det være op til sundhedsklyngerne selv at tilrettelægge mødekadencen, herunder også evt. at holde flere årlige møder ved behov.

Der vil også være et hensyn til timingen ift. møder i **sundhedssamarbejdsudvalget**, der som udgangspunkt mødes fire gange årligt.

Det faglige / strategiske niveau i **sundhedsklyngerne** vil skulle mødes oftere.

Sundhedsklyngernes dagsordener afklares som udgangspunkt i formandskabet og afhænger af lokale forhold og problemstillinger, som klyngen ønsker at sætte fokus på. En dagsorden vil fx kunne indeholde emner som:

1. Opbygning af relationel kapacitet / lære hinandens organisationer og udgangspunkter at kende. Fx gennem en præsentation og drøftelse af kommunernes kapacitet og tilbud på sundheds- og ældreområdet, hospitalernes kapacitet rettet mod fælles borgere, planer for ændringer i kapacitet, drøftelse af hvad det betyder for hinanden, når der sker ændringer i kapaciteten mv. Formålet kunne være at åbne sig op for hinanden og dermed skabe tillid til at parterne inddrager hinanden i forbindelse med beslutninger som har faglig eller økonomisk betydning for den anden part.
2. Drøftelse og beslutning om hvilke problemer eller målgrupper klyngen skal sætte særlig fokus på og som det faglige / strategiske niveau skal lave et oplæg til, fx med udgangspunkt i data om klyngens population. **Sundhedsklyngens fælles midler** kan bringes i spil og afsættes til konkrete innovative initiativer. Det kunne være:
 - a. Hvilke problemer er der især et behov for at iværksætte tiltag mod i klyngen? Hvordan oplever forskellige typer borgere deres forløb på tværs af hospital, kommune, almen praksis? Hvad viser data om klyngens udfordringer?
 - b. Borgere med både psykiske lidelser og somatisk sygdom på bosteder – hvordan får kommune, almen praksis og hospitaler et bedre samarbejde om dem?
 - c. Hvordan kan sygehusene bedre understøtte kommuner og almen praksis, så ældre, ustabile borgere ikke indlægges, hvis det kunne være håndteret lokalt? Hvad skal der være på plads for at kommunernes personale kan gøre mere? Er der allerede en udvikling i gang, hvor mere rykker ud i hjemmet? Hvilke aftaler skal der laves om det?

- d. Hvordan skaber vi den gode udskrivning, hvor alle de rigtige informationer er på rette sted og tid, fx gennem et styrket samarbejde om hvad vi kommunikerer til hinanden og hvornår.
 - e. Hvordan får vi flere sårbare borgere med kronisk sygdom til at følge behandling og rehabilitering og dermed gøre dem bedre i stand til at mestre deres eget hverdagsliv.
3. Fremlæggelse af erfaringer fra afprøvninger der er foretaget klyngen og beslutning om, hvorvidt klyngen anbefaler at udbrede indsatsen til andre klynger eller nationalt. Modtagelse af andre klyngers erfaringer.
 4. Beslutning om hvorledes klyngen kan/vil implementere anbefalinger fra nationalt hold, fx omlægning af hjerterehabilitering fase 2 i alle kommuner, for at give borgerne et mere nært rehabiliteringstilbud og få flere til at gennemføre tilbuddet.

KL har udarbejdet et [inspirationskatalog til sundhedsklyngerne](#), der har til formål at inspirere til og give eksempler på udfordringer og problemstillinger, der kan adresseres i de kommende sundhedsklynger.

17. Hvilke data har klyngerne adgang til?

Det er vigtigt, at drøftelser og beslutninger i [sundhedsklyngerne](#) kan tages ud fra centrale nøgletal og data for klyngens population.

Under Sundhedsministeriet er der nedsat en arbejdsgruppe, som skal sikre, at der stilles relevante data for populationen til rådighed for [sundhedsklyngernes](#) arbejde. I arbejdsgruppen er Sundhedsministeriets departement, Sundhedsdatastyrelsen, Danske Regioner, KL, kommuner og regioner repræsenteret. Kommunerne repræsenteres med én repræsentant fra hver af de fem KKR'er. Arbejdsgruppen forventes at fortsætte indtil udgangen af 2022, hvorefter arbejdet med dataunderstøttelse af [sundhedsklyngerne](#) varetages i regi af det ordinære arbejde for dataunderstøttelse af sundhedsvæsnet på tværs af sektorer i regi af Sundhedsdatastyrelsen. KL og kommunale repræsentanter er fortsat involveret i dette arbejde.

Datapakke til de(t) første møder i [sundhedsklyngerne](#)

Sundhedsdatastyrelsen har udarbejdet en datapakke til [sundhedsklyngernes](#) første møde(r) med input fra arbejdsgruppen. Datapakken blev godkendt på Den Nationale Databestyrelse den 30. juni 2022. Link til datapakkerne [her](#).



Datapakken til de første møder indeholder datatemaer over følgende emner:

- Populationsoverblik
- De sårbare ældre
- Kronikere
- Psykiatri

I datapakken har Sundhedsdatastyrelsen koblet sundhedsdatadata fra regionerne med data fra kommuner og almen praksis. For det kommunale data gælder, at data svarer til det, som indberettes til Danmarks Statistik på sundheds- og ældreområdet. Herudover har Sundhedsdatastyrelsen udarbejdet et plejehjemsregister.

*Dataunderstøttelse af **sundhedsklyngerne** på sigt*

På længere sigt skal **sundhedsklyngerne** dataunderstøttes via de lokale klyngesekretariater. KL vil støtte op om dataarbejdet i klyngerne f.eks. med et netværk til vidensdeling om dataunderstøttelse og anvendelse af værktøjer.

Det er Sundhedsdatastyrelsen ansvar at stille værktøjer til rådighed, som gør det muligt for sekretariaterne at dataunderstøtte arbejdet i **sundhedsklyngerne**. Værktøjet "Sundhed på tværs", som er benyttet til udarbejdelse af de første datapakker til **sundhedsklyngerne**, forventes at være til rådighed for kommunerne i november 2022.